

עקבי הצאן

קלח

לו יחס לעצם סגולתה של האומה, בהייתה היותר שלמים החברותיים והמדיניים, גרם ליקוי גדול לחלק רשום מאד של המין האנושי, רק אז יכול להתרפאות ממנו, כשיפלוט את מה שבלע מרגשי הדת המופשטים, שקרעם בחזקת היד מעץ החיים הכללי של תורת ישראל, המשולב דוקא עם נשמתו הלאומית, וממילא יוכל אח"כ לשוב לקבלם בצירוף כל האורה המקורית, שהיא מוכרחת להיות נשאבת דוקא מטבע האומה המתגלה באור תורתה, ושם השם, הנקרא על שם האצילות²⁹, האידיאלים הנשגבים ונתמדים מעולם עד העולם, יקרא דוקא אלהי ישראל, או תהיה השפעה קולטורית אמתית לישראל בעולם, שעם חשוב משפיע לא רק בפרט נפרד ממנו, כי-אם בכל עצמיותו. כל זמן שאין החפץ העז והטהור של האידיאלים האלהיים, והנצחתם אל הפועל במהלך היסטורי חי, קים ומתמיד, מתגלה באומה, השכינה היא בגלות, וכח החיים המתגלה על פני הככר של עבודת ד', הוא כח חלש ורפה, הנערך כח החיים של רקב עצמות³⁰ גבור ענקי, מול כח חיים שלו חזי ופועל. אין הכח יכול אז לחולל לא יראת הכבוד, נשא ומרומם בהכרה עצמית פנימית, ולא אהבת חיה עזה ומלבבת, המתגברת כפרץ מים רבים, וכרשפי אש שלהבת יה³¹, הצירור של הכבוד האלהי נעשה נפגם ולקוי, לא לבד ביחס ההמוני, שלא ירומם אותו רוחו יותר גם אחרי הודעו שבכלל ראוי ליחש לאלהים כל שלמות וכל טוב, כ"א ליחש לכה"פ אליו, במקום חובת כבוד אידיאלית המרומם את כל רעיון ורגש, אהבת כבוד נפרזה עד אין חקר, מאין פנות שבוה הוא מיחש להשלמות העליונה את הפחותה שבמדות, שהיא אינה ראויה גם לשלם שבבני אדם. מהקליפה העבה הזאת יונקות הן הדתות המתפרנסות ע"י הלח שבשפל נצבת של תורת אמת, ועל ידה קבלו את הצורה הטפוסית של ניגוד היהדות והאומה בעצם, וכשיפוח היום ונסו אלה הצללים³² העבים, או ממילא ימצאו את עצמן, שהנן גובעות לא רק ממקור התורה, בהיותה נתקת מחיי האומה הנפלאה, שהיא הנושא העקרי שלה, כי אם ממקור הנשמה של העם הגדול המתגלה בחוכה לעד, ואז יסור הגיגוד משרשו, והסירות דמיו מפיו ושיקוציו מבין שיגור, ונשאר גם הוא לאלהינו, והיה כאלוף ביהודה ועקרון כיבוסי³³, "ועתידין תיאטראות וקרסאות שבאדום, שילמדו בהם שרי יהודה תורה ברבים"³⁴, ולא בהמון בלבד, כי-אם גם אצל בני הדעה, שהם

29 עיין ליקוטי הגר"א בסוף סטרא דצניעותא ד"ה: "ידוע שתבדל עצמי אינו ברב ומעט וכו'".

30 ע"ע ליקוטי הגר"א בסוף הדיבור שם. 31 ע"פ שירי-השירים ח', ו'.

32 ע"פ שם ב', י"ו.

33 זכריה ט', ז'. 34 מגילה ו'.

דעת אלהים

קלט

מתמימים את ציורם במה שהם משערים את הטוב היוצא מהבעת הכבוד לאלהים בהנהגה האנושית. הנה תהיה להם רק הכנה לציור רפה המתישב בקרבם בדחוק, ולא לרגש חי המפרנס את כל כחות החיים, וקל-והומר שלא יוכל להתעורר לרגש מחיה כחות לאומיים, אמנם הכבוד האידיאלי, כבוד החפצים האלהים, שהתחלתם נמצא בצד הטיב שבנו בעצמנו בפרט, ובמקור הטוב של אומתנו בכללה, ועזם ותקפם נצחם ותפארתם עדי עד, באופן שנהיה מתפרנסים מהם פרנסה לאומית כללית וקבועה לדורות עולמים, דבר זה נמצא באור ד', אלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, שקראו בשמה והודיעו דרכיו בעולם, שנאצו את אלהי הנכר, ונהרו אל ד' ואל טובו, "ד' יראה אשר יאמר היום בהר ד' יראה"³⁵, שעל-ידי מחזה שדי יגלה לנומני ביתו, לדעת דרכיו, המקירים³⁶ ברכה טובה וחיים, לנצח נצחים, "אהיה אשר אהיה"³⁷, אלה המושגים הם מחיים את הנשמה הפרטית והכללית, ותחת אשר בימים הרחוקים מקץ גאולתנו, שרחיק היה האור האלהי האידיאלי להגלות על כלל עמנו, היה ההכרח נותן שיהיה המון עמנו נזקק למצויה של תורה רק מצד האורה המועטת של חקירתה העצמית של יחש האלהות, המתנוצצת בנפש האדם רק ברגש, וממלאה אותו ג"כ מגור ופחד כזה, שאם לא ימצא די אונים במה להמתיקה ולהאירה, תחשיך לו לפעמים ג"כ את עולמו, [ומכל-מקום הסגולה הצפונה של החשק³⁸ האידיאלי הנסתר, שהיה מתגלה ביחידי הדור, היה מחמם ומאיר ג"כ את הנקודה שירדה ממרום עווה להתלבש בלבושין רחול "עמו אנכי בצרה"³⁹], תחת זה עכשיו בעקבא דמשיחא לעת התגלות של האפשרות להאידיאלים הנשאים הכלליים להגלות, או הנטייה שאפשר לה להפגע בחשכת קדרות ומאפל, ש"רגליה יורדות מות"⁴⁰, הוא מסתלק מן הנפש הכללית, והדור הצעיר מתרוקן מהשפעתה, ואך בפרק קטן הננו רואים בו ריקניות ושובבות, זהו מעמד התסיסה של המזיקין שנבראים בין השמשות⁴¹, ו"רביתיה דינוקא גדל פורתא תבורי מאני"⁴², אבל מיד שנודיעהו בשפה ברורה את אוצרו הטוב, או עד מהרה ישוב לאיתנה של תורה, אבל במגמה יותר רוממה, הוא לא יעבוד את הרב על מנת לקבל פרס⁴³, הוא יעשה את הכל מאהבה-מגדולה ושמחה, "ותביאך ד' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה, והיטבך והרבך מאבותיך, ומל ד' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך, לאהבה את ד' אלהיך ככל לבבך ובכל

35 בראשית כ"ב, י"ד.

36 המקירים — השופעים, עיין ירמיהו ו' ד'. 37 שמות ג' י"ד.

38 במהדורה ראשונה נדפס "החלק". 39 תהילים צ"א, ס"ו. 39 משלי ח' ח'.

40 עיין אבות פרק ה' מ"ה. 41 עיין יומא ע"ח: 42 עיין אבות פרק א' מ"ג.